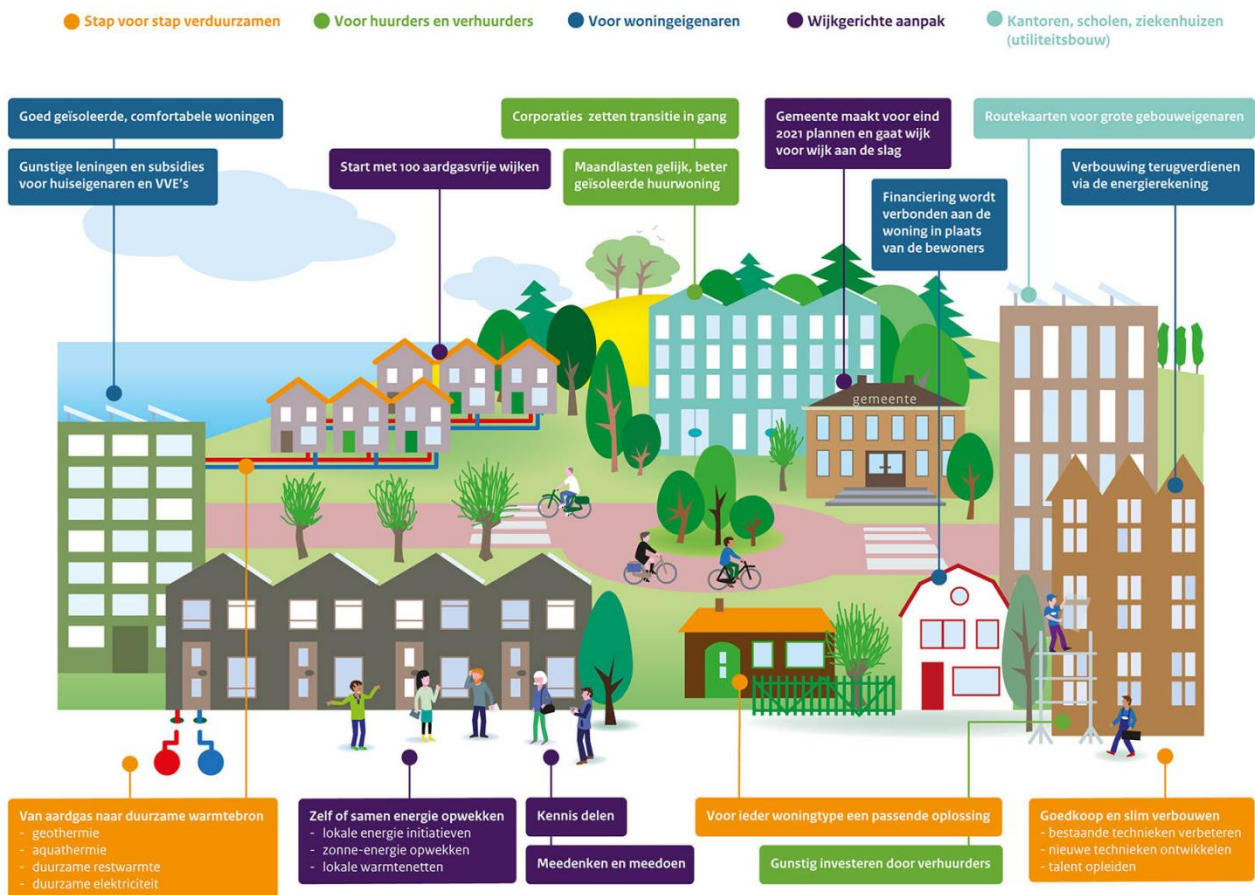

Nederland staat voor de grote opgave om het CO₂-gebruik drastisch te reduceren. De monumentensector wil hieraan bijdragen door ook monumenten te (laten) verduurzamen, met oog voor en behoud van cultuurhistorische waarden. In de routekaart verduurzaming monumenten hebben de deelnemers de weg naar dat doel vastgelegd. Hoewel monumenten vaak al honderden jaren oud zijn en daarmee vanuit oogpunt van circulariteit als duurzaam kunnen worden beschouwd, zullen monumenten ook energiezuiniger moeten worden gemaakt om CO₂-reductie te kunnen realiseren. Zo zorgen wij samen voor toekomstbestendig erfgoed.

Monumenten verduurzamen: een ticket voor de toekomst

Sinds 28 juni 2019 ligt er officieel een Klimaatakkoord. Dit bevat ruim zeshonderd afspraken die de uitstoot van broeikasgassen tegengaan. Die afspraken zijn gemaakt door vijf klimaatbureaus die elk een sector vertegenwoordigen. De klimaatbureau *Gebouwde omgeving* moet ervoor zorgen in 2050 zeven miljoen woningen en één miljoen gebouwen van het aardgas af te hebben. Als eerste stap moeten in 2030 de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd zijn. Dat gaat wijk voor wijk aan de hand van gemeentelijke warmteplannen (2021).

GEBOUWDE OMGEVING

De monumentensector wil hieraan bijdragen door ook monumenten te (laten) verduurzamen. Uitgangspunt daarbij is wel dat dit gebeurt met oog voor en behoud van de cultuurhistorische waarden. Verduurzaming van monumenten vergt maatwerkoplossingen: monumenten zijn verschillend van aard en in gebruik en verduurzamingsmaatregelen zijn niet ongelimiteerd mogelijk door technische beperkingen en bijzondere cultuurhistorische waarden. 'Nul-op-de-meter' zal over

de hele voorraad niet mogelijk zijn, maar de overtuiging bij de partijen is dat ook monumenten kunnen en moeten verduurzamen. De weg naar dat doel hebben de deelnemers vastgelegd in de Routekaart Verduurzaming monumenten. Deze routekaart is een 'werk in uitvoering'. Inmiddels zijn de volgende deelnemers betrokken bij de routekaart:

- Federatie Grote Monumentengemeenten
- Federatie Instandhouding Monumenten
- Vereniging Hendrick de Keyzer
- Nationale Monumentenorganisatie
- Boei
- Nyenrode Business Universiteit
- De Groene Grachten
- OOM Advies
- Huis en Erfgoed Collectief
- Vereniging Provinciale Monumentenwachten Nederland
- Nationaal Restauratiefonds
- Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Interprovinciaal Overleg
- OCW/RCE
- Stichting het Utrechts Monumentenfonds
- Fenicks
- Stichting Monumenten Bezit (SMB)
- ISSO
- Museumvereniging
- Nederland Monumentenland (NML)
- Agrarisch erfgoed Nederland (AEN)
- Natuurmonumenten
- Landelijk Hofjesberaad

Een **routekaart** wijst de weg naar een bestemming. **Monumenten verduurzamen** in dit geval.

Het doel: Het is de ambitie van de betrokken partijen uit de monumentensector om een CO₂-reductie van 40% in 2030 en 60% in 2040 te realiseren als gemiddelde over de gehele monumentenvoorraad in Nederland. De reductie dient te resulteren uit kostenefficiëntie en energie-efficiëntie (eerst besparen, dan opwekken) **met behoud van** monumentale waarden.

Strategie: hoe het doel van CO₂-reductie te bereiken?

1. Monumenteigenaren op diverse manieren stimuleren om hun pand te verduurzamen;
2. Verduurzaming prioriteren binnen de gehele Nederlandse monumentenvoorraad;
3. Goede meetbaarheid garanderen:
 - a. Helder inzicht in monumentenvoorraad
 - b. Helder inzicht in actueel energieverbruik
4. Betrokkenen bijstaan met instrumenten voor ondersteuning beleid; aanpassing regelgeving en uitvoeringsrichtlijnen; uitvoering pilotprojecten en invoering energielabel voor monumenten.
5. Goede interne en externe samenwerking realiseren:
 - a. tussen deelnemers aan de routekaart Verduurzaming monumenten
 - b. tussen de groepen van deelnemers aan de andere routekaarten

Hoever staan we met de routekaart?

De afgelopen 20 jaar zijn al belangrijke stappen gezet en zijn bovendien zeer aansprekende voorbeelden beschikbaar gekomen die een inspirerende werking hebben op anderen die voor deze opgave staan, ook buiten de monumentensector. De eerste stappen inzake een nulmeting, categorisering van monumenten naar typologie en financiële onderbouwing maken het mogelijk randvoorwaarden, knelpunten en oplossingen te benoemen. Zo is het mogelijk te weten waar we staan, wat er al is gebeurd op het gebied van verduurzaming en wat hiervan kan worden geleerd, om zo uiteindelijk weer een stap dichterbij de doelen en ambities uit de routekaart te komen.

Meer weten of meedenken? Mail naar Marjolein Woltering, m.woltering@cultureelerfgoed.nl